241. št. — 5. leto | Poštnina pavšalirana. | Posamezne številke 1 D. | V Ljubljani, v četrtek, 19. oktobra 1922

Naročnina za kraljevino SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D
Oglasi: enostolpna mm vrsta enkrat 50 para, večkrat popus

JUGOSLAVIJA

Uredništvo: Wolfova ulica 1/I. Telefon 380
Uprava: Marijin trg 8. Telefon 44
Pavšalni franko, opisi se ne vračajo. Nanjem je priložiti znam za odgovor

Plačano do:
Licejalna knjižnica
Ljubljana.

Radikalci zoper dr. Ribarjevo kandidaturo.

KANDIDATI ZA PREDSEDNIKA NARODNE SKUPŠČINE. ZNAČILEN ODPOR RADIKALCEV PROTI ZAGREBŠKEMU KONGRESU TUDI V TEM VPRAŠANJU.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) O volitvi novega predsednika narodne skupščine so izjavili radikalci, da nimajo ničesar proti osebi dosedanjega predsednika dr. Ivana Ribarja, da pa bodo glasovali proti njegovi kandidaturi, ker se je udeležil kongresa javnih delavcev v Zagrebu. Včeraj so imeli radikalni ministri konferenco, na kateri so soglasno sklenili, da je kandidatura dr. Ribarja za predsednika narodne skupščine nemogoča. Demokratski klub še ni razpravljal o tem vprašanju. Kot kandidati za mesto predsednika jugoslovanskega parlamenta se imenuje dr. Edo Lukinič, dr. Žarko Jakšič, dr. Ivo Krstelj in dr. Voja Marković. Ljuba Davidović in njegovi pristaši so za dr. Ribarja, za katerega so se izjavili tudi zemljoradniki, Muslimani, jugoslovanski klub in samostojna kmetijska stranka za Slovenijo.

Beoorad, 8. oktobra. (Izv.) Včeraj od 5. do 7. popoldne je imel radikalni klub konferenco, ki je bila zelo burna. Razpravljali so o volitvi novega predsednika narodne skupščine. Mnogo govornikov je zahtevalo, naj se opusti koalicijo z demokrati. V splošnem je prevladalo mišljenje, da se kandidatura dr. Ribaja za predsednika narodne skupščine ne sme več dopustiti. Na predlog ministrskega predsednika Pašića je bil izvoljen odbor 3 poslancev, ki naj se pogajajo z demokratsko stranko o volitvi novega predsednika parlamenta.

Pred spopadom naših četnikov s fašisti na Reki?

NAŠA VLADA POSVARILA ČETNIKE PRED NEPREMIŠLJENIMI KORAKI. — PAPIRNATI UKREPI ITALIJANSKE VLADE ZOPER FAŠISTOVSKE NAKANE.

Rim, 18. okt. (Izv.) Po vesteh z Reke so se nasprotstva med Jugoslovani in fašisti poostrila zaradi izzivajočega nastopa fašistov. Jugoslovanska narodna odbrana je odredila mobilizacijo svojih članov. Beograjska vlada je morala poseči vmes, da se preprečijo večji nemiri. Beograjski kabinet je nujno posvaril narodno odbrano, naj se vzdržuje vsakega nasilja. Razburjenje je zelo veliko, ker se je izvedelo, da fašisti ne pripravljajo le nadaljnih nasilj na Reki, ampak, da organizirajo tudi puč na pristanišče v Zadru. Tudi italijanska vlada se trudi na vso moč, da bi preprečila poostritev spora. Dala je mornariškemu ministru navodila, da pod nobenimi pogoji ne sme dopustiti, da bi se fašisti izkrcali. Zato sta v Anconi pripravljena dva torpedna rušilca.

NACIONALISTOM!

Na današnjem sestanku zastopnikov osrednjega odbora Narodne odbrane, Združenja četnikov in oblastnega odbora Orjune za Slovenijo je bilo sklenjeno, proglasiti mobilizacijo vseh nacionalistov na ozemlju ljubljanskega oblastnega odbora Orjune. Vsi okrajni odbori Orjune so dolžni, da tekom 48 ur naznanijo oblastnemu odboru, s koliko ljudmi lahko razpolagajo. Okrajni odbori naj mirno počakajo na natančnejše odredbe. Ljubljana, 18. oktobra, 1922. — Koalirani odbor Narodne odbrane in Orjune.

ČLANOV ORJUNE V LJUBLJANI.

V svrho izvršitve sklepa koaliranega odbora Narodne odbrane in oblastnega odbora Orjune za Slovenijo se naroča vsem članom ljubljanske organizacije, da se tekom današnjega dne javijo v pisarni na Rimski cesti št. 9, pritličje, desno. Ljubljana, 19. oktobra 1922. — Okrajni odbor Orjune.

Zakonski načrt o narodno zaslužnih delavcih.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) Na dnevnem redu včerajšnje seje narodne skupščine je bil tudi vladni predlog glede podpore narodnim delavcem, ki so trpeli za narodno osvobojenje in glede zgradbe Panteona na Kumanovem.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) Danes dopoldne so se sestali v predsedništvu narodne skupščine načelniki parlamentarnih skupin, da se sporazumejo o skupni listi članov parlamentarnega odbora, ki naj prouči zakonski načrt o narodnih delavcih, ki je bil včeraj predložen narodni skupščini. Po daljši debati so bili v ta odbor izvoljeni poslanci dr. Edo Lukinić, Pečić, Ljuba Jovanović, Raja Filipović, Banić, Husein Alić, Korkut, Gjonović, Joca Jovanović in Popadić.

Spor med beograjsko občino in belg. tramvajskim društvom.

SPOR POSTAL NEPREMOSTLJIV. SESTAVA MEDNARODNEGA RAZSODIŠČA, KI GA BO REŠEVALO.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) Včeraj se je vršila v ministrskem predsedništvu konferenca, ki se je bavila s sporom, ki je nastal med beograjsko mestno občino in belgijsko tramvajsko družbo. Te konference so se udeležili minister za zunanje stvari dr. Ninčić, minister za pravosodje dr. Marković, belgijski poslanik na našem dvoru in še nekaj drugih oseb. Jugoslovanski in belgijski zastopniki so razpravljali o znanem sporu, ki je nastal med beograjsko mestno občino in belgijsko družbo zaradi cestne železnice v Beogradu in ki se je tako poostril zaradi krivde na eni in drugi strani. Konflikt je tako oster, da sedaj ne more biti več govora o direktnem sporazumu med beograjsko mestno občino in to grupo, tako, da bo morala vsa zadeva priti pred sodišče, kakor to predvideva tozadevna odločba pogodbe, ki sta jo svoj čas sklenili obe stranki glede koncesije. V tem se strinjata obe stranki. Razsodišče bosta tvorila po 2 zastopnika vsake stranke, razpravam pa bo predsedoval švicarski državljan. V zmislu doseženega sporazuma se bo prva razprava razsodišča vršila v Beogradu, druga v Bruslju, eventuelne nadaljne pa v Švici. O podrobnostih še ni sklenjen definitivni sporazum.

POSLANCI JUGOSL. MUSLIMANSKE STRANKE POZVANI V BEOGRAD.

Sarajevo, 18. okt. (Izv.) Poslanci jugoslovanske muslimanske organizacije so bili nujno pozvani, naj takoj pridejo v Beograd na važno sejo.

DEFRAVDANT ČEKOVNEGA URADA V ZAGREBU V. MIKOLIĆ PRIJET.

Dunaj, 18. oktobra. (Izv.) Nadkontrolor čekovnega urada v Zagrebu, Vojko Mikolić, ki je svojčas ugoljufal svoj zavod za več milijonov kron in so ga potem v Avstriji aretirali, kjer se je nahajal v zaporu v Lipnici in je zopet pobegnil, predno so ga avstrijska oblastva izročila jugoslovanskim orožnikom, je bil danes zopet aretiran v Badnu pri Dunaju, kjer je stanoval v hotelu pod napačnim imenom.

POROKA BIVŠEGA NEMŠKEGA CESARJA VILJEMA.

Doorn, 18. oktobra. (Izv.) Pri ženitovanju bivšega nemškega cesarja Viljema, ki je določeno za nedeljo, dne 5. novembra, bo doorniberški župan poročil par po civilnem obredu v dvorani grada Doorna, cerkvena poroka pa se bo izvršila v drugi sobi poslopja.

PROTIANGLEŠKE DEMONSTRACIJE V PERZIJI.

Moskva, 18. oktobra. (Izv.) Po poročilu iz Teherana je nastal v Perziji hud spor med vojaškimi oblastvi in vlado. Varnostna služba je bila ustavljena, tako da se pričakujejo izgredi. V Teheran je prišlo več vodilnih nacionalistov iz Mezopotamije, kar je dalo povoda za velike demonstracije proti Angliji.

ARHIEREJSKI SABOR O CERKVENIH REFORMAH PRAVOSLAVNE CERKVE.

Beograd, 18. okt. (Izv.) Te dni se sestane v Sremskih Karlovcih arhierejski sabor, da razpravlja o najvažnejših vprašanjih pravoslavne cerkve v zvezi s predstoječimi cerkvenimi reformami. Gre namreč za vprašanje ponovne ženitve svečenikov, za reformo bogoslužja, postov, koledarja in obleke pravoslavne duhovščine.

RADIĆEV PRIHOD NA KUMANOVSKO PROSLAVO IN VLADA.

Zagreb, 18. oktobra. (Izv.) »Riječ« poroča iz Beograda: Kakor se doznava iz poučenih krogov, se vlada ne bo upirala udeležbi Stjepana Radića na proslavi bitke pri Kumanovi. Radić more priti v Kumanovo, kakor vsak drug državljan. Vlada pa skrbi za udeležbo le onih oseb, ki so določeni kot odposlanci posameznih pokrajin in za narodne poslance.

SPOR GLEDE SODELOVANJA ZEMLJORADNIKOV Z MEŠČANSKIMI STRANKAMI.

Beograd, 18. okt. (Izv.) Zemljoradniški klub je imel včeraj popoldne sejo, na kateri je razpravljal o kongresu stranke v Banji Luki. Član stranke je izjavil, da bo glavni predmet kongresa tvorilo postopanje onih članov zemljoradniške stranke, ki so se izjavili za sodelovanje z meščanskimi stankami.

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE V ČAST VOJNIM ŽRTVAM V TOPOLI.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) Včeraj je bilo v Topoli svečano odkritje spominske plošče v čast vsem onim Topolanom, ki so padli v zadnjih bojih. Slavnostnega odkritja te spominske plošče se je razen oficielnih zastopnikov udeležil tudi kralj Aleksander v spremstvu svojega prvega pobočnika generala Hadžića. Kralj Aleksander se povrne jutri v Beograd.

AVTOMOBILSKI DAR KRALJEVE DVOJICE UDRUŽENJU INVALIDOV.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) Kralj Aleksander in kraljica Marija sta podarila Udruženje invalidov dva avtomobila, ki naj služita za prevoz obolelih invalidov in materijala.

PAŠIČEVA KONFERENCA O RUSKIH BEGUNCIH.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) Ministrski predsednik Pašić je sprejel danes ruskega poslanika Strandmanna, s katerim je imel daljšo konferenco o ruskih beguncih.

BORZNA POROČILA.

Curih, 18. oktobra. Berlin 0.19, New York 543, London 24.20, Pariz 40.70, Milan 22.95, Praga 18, Budimpešta 0.215, Zagreb 2.60, Bukarešta 3.425, Sofija 3.50, Dunaj 0.0074, avstrijske krone 0.0078.

Praga, 18. oktobra. Dunaj 0.0375, Berlin 0.985, Rim 128.25, avstrijske krone 0.04, Budimpešta 1.275, Pariz 228.25, London 135.75, New York 30.35, Curih 563.50.

Dunaj, 18. oktobra. Devize: Zagreb 344.75—345.25, Beograd 1379—1381, Berlin 25.60—25.90, Budimpešta 29.20 do 30, London 327.840—328.440, Milan 3096—3104, New York 73.675—73.825, Pariz 5504—5516, Praga 2437—2443, Sofija 474.50—475.50, Curih 13.560 do 13.590. Valute: Ameriški dolarji 73.250 do 73.550, bolgarski levi 453—457, nemške marke 25.75—26.75, angleški funti 327.340—328.340, francoski franki 5445 do 5475, italijanske lire 3062.50 do 3077.50, jugoslovanski dinarji 1363 do 1367, romunski leji 444—446, švicarski franki 13.470—13.530, češkoslovaške krone 2425—2435, madžarske krone 28.095—29.015.

Zagreb, 18. oktobra. Devize: Dunaj 0.08—0.085, Berlin 1.975—2.275, Budimpešta 2.33—2.63, Amsterdam 2409 do 2421, Bukarešta 39—41, Italija 252 do 256, London 257.50—262.50, New York 62.50—63.50, Pariz 447.50—454.50, Praga 198.50—201.50, Sofija 0—41, Švica 1105—1115. Valute: ameriški dolarji 61.50—62.50, avstrijske krone 0.082 do 0.088, bolgarski levi 0—40, češkoslovaške krone 195.50—198.50, angleški funti 255—260, francoski franki 437.50 do 442.50, grške drahme 0—125, madžarske krone 0—2.45, napoleondori 0—245, nemške marke 0—2.30, romunski leji 37.50—39, švicarski franki 1095—1105, italijanske lire 246—250, belgijski franki 397.50—402.50.

Beograd, 18. oktobra. Devize: Dunaj 0.0895, Berlin 2.20, Budimpešta 2.40, Bukarešta 39.25, Italija 260, London 279, New York 62.35, Pariz 466, Praga 204, Sofija 39, Švica 1150.

Vladna kriza.

K nam prihajajo iz Beograda vesti, da bo Pašić podal demisijo celokupnega kabineta. Z drugim besedami se to pravi, da se nahaja vlada v krizi in sicer na vrhuncu krize.

V krizam v vladah prihaja takrat, kadar vlada ne more več zmagati vprašanj, ki jih nanjo stavi državno življenje, ali pa takrat, kadar pride do nesporazuma med strankami, ki tvorijo vlado. To zadnje je pri nas vzrok, da stojimo neposredno pred vladno krizo.

Sedanja vladna koalicija je bila od vsega početka nenaravna. Radikali in demokrati so si po svojih osnovnih programnih načelih skoro tako nasprotni, kakor so si bili pri nas nasprotni svoj čas stari liberalci in klerikalci. To so vedeli natančno oboji. Toda kljub temu so stvorili skupno vlado v mišljenju, da se da s koriti voditi državna in državotvorna politika.

Doživeli so razočaranje. V naši domovini so se vendar našli ljudje, ki niso bili kupljivi za službe in službice, ne za korita in za koritca. To je jasno pokazal zagrebški kongres, kjer se je zbralo dvatisoč intelektualcev, ki niso na prodaj in ki so javno in jasno izjavili: tako ne more in ne sme iti naprej.

Vladinovci so seveda skušali ta shod bagatelizirati. Vsem bo še v spominu pisanje ljubljanskega »Jutra« povodom zagrebškega kongresa. Po njem in po mišljenju gospode okoli njega je bil zagrebški kongres le zborovanje političnih naivnežov, in pa generalov brez armad, generalov, katerim se ni dalo vojske ali, po jutrovo povedano, ljudi, katerih ambicioznosti vladne stranke niso mogle ali niso hotele zadostiti.

Danes lahko jasno vidimo in presodimo važnost zagrebškega kongresa. Ta kongres je bil kakor kamen, ki vržen v vodo, povzroči valove, ki se širijo dalje in dalje. In valovi zagrebškega kongresa valove še danes in so pravzaprav pravi vzrok sedanje vladne krize.

Davidović in Veljković sta glasovala za resolucijo zagrebškega kongresa. Stoje in z dvignjeno roko! Tega dejstva ne more spremeniti nobeno potvarjanje. In če se danes ta dva politika ogibata besede »revizija ustave«, potem moramo reči, da je to ogibanje samo taktičnega pomena. Ker zagrebška resolucija ni izvedljiva brez revizije ustave, dasi leta imenoma v nji ni navedena in zahtevana.

Prišlo je po in radi zagrebškega kongresa do kongresa demokratske stranke v Beogradu. Resolucija, sprejeta na tem zborovanju ni ne tič ne miš. Hoče se držati zlate srede, pa jo obe nasprotne si strani — Davidovićeva in Pribičevićeva skupina — razlagati po svoje. O kaki edinosti v demokratski stranki torej ne more biti niti govora.

Demokratska stranka se bo morala v najkrajšem času odločiti ali za Davidovićevo ali Pribičevićevo smer. Nasprotja, osebna in osnovna, med obema skupinama pa so tako velika, da je popolnoma izključeno, da bi se na katerikoli način dal razkol trajno preprečiti. In s tem dejstvom računajo danes radikali.

Pašić bo v najkrajšem času podal demisijo celokupnega kabineta. To je gotova stvar. Kako se bodo razvile stvari naprej, o tem pa lahko danes samo še ugibamo.

Po našem mnenju je Pašić že davno bil pripravljen podati demisijo, ker je videl, da je neizogibna. Čakal je torej samo še trenotka, kdaj da bi bila demisija vlade za radikalno, to se pravi, njegovo stranko, najbolj pripravna. In ta trenotek je sedaj prišel.

Radikali, ki so za vse napake v vodstvu države vedno delali odgovorne izključno demokrate, so med volilci v Srbiji in mogoče tudi drugod nekaj pridobili — ali vsaj izgubili niso ničesar — medtem, ko so demokrati v nekaterih pokrajinah morali naravnost likvidirati. Demokrati, ki so imeli v rokah situacijo neposredno po zagrebškem kongresu, so po zaslugi Pribičević-Žerjavove skupine in vsled slabosti Davidovića izpustili vajeti iz rok in Pašić hoče to izkoristiti. Podal bo demisijo celokupne vlade, ustvaril volilno vlado in nedvomno je, da se bo pri bodočih volitvah radikalna stranka iznebila enkrat za vselej svoje tekmice — demokratske stranke.

Taka je danes naša notranje-politična situacija. Vse res napredne stranke se morajo te situacije zavedati in usmeriti svojo taktiko tako, da bodo v bodoči narodni skupščini čim bolje lahko zastopale in udejstvovale svoje programe.

Če tega ne bodo razumele, potem jih čaka usoda — demokratske stranke.

Razpust angleškega parlamenta.

STRANKARSKI POLOŽAJ V ANGLIJI. LLOYD GEORGE USTANOVI NOVO STRANKO. — PRED KONSERVATIVNO VLADO?

London, 18. oktobra. (Izv.) V kratkem izide kraljevi dekret, s katerim se razpušča parlament in razpišejo nove volitve. Nejasni položaj se je toliko konsolidiral, da bodo stopile v volilni boj le štiri stranke. Za četrtek je sklicana konferenca unionistične stranke, na kateri bodo brez dvoma sklenili, naj se razpusti zbornica, na kar bosta Chamberlain in Birkenhead ustanovila novo stranko, v katero stopi tudi Lloyd George. Vsled ustanovitve južno-irskega parlamenta se bodo angleška volilna okrožja precej zmanjšala. Število članov spodnje zbornice se zmanjša od 706 na 615. Severno-irski poslanci bodo še nadalje pripadali angleški zbornici. Iz zanesljivega vira se doznava, da bo Lloyd George podal v četrtek demisijo, ako bi se konservativci izjavili na svoji konferenci proti njemu. Njegovi liberalni tovariši mu bodo sledili, nakar bo sestavljena najbrže popolnoma konservativna vlada, na čije čelo stopi lord Derby. Liberalna ustavna zveza je sklenila, da pri volitvah nastopi s konservativci.

PRIPRAVLJALNA DELA DRŽAVNEGA SVETA.

Beograd, 18. oktobra. (Izv.) Državni svet je razpravljal o volitvi tajnikov in pisarjev. Ker je mnogo kandidatov, je državni svet sklenil, da se mora prej poučiti dobro o razmerah vsakege posameznega kandidata in o njegovi kvalifikaciji. Delovanje državnega sveta se ne bo moglo pričeti pred 1. novembrom, ker se morajo pripraviti potrebni prostori.

AMERIŠKE ČETE SE UMAKNEJO IZ PORENJA ŠE PRED BOŽIČEM.

London, 18. okt. (Izv.) Predsednik Zedinjenih držav Harding je po konferenci z generalom Pershingom in vojnim ministrom Whiteom sklenil, da se imajo ameriške čete še pred Božičem umakniti iz Porenja.

PRVO ANGLEŠKO PLAČILO NA RAČUN AMERIŠKIH DOLGOV.

London, 18. oktobra. (Izv.) Banka Morgan je izročila kot finančni agent angleške vlade ameriškemu zakladnemu uradu ček za 50 milijonov dolarjev kot predujem na obresti za angleško vojno posojilo v Ameriki. To je prvo plačilo na račun enajstih milijard dolarjev, ki jih je Amerika posodila zaveznikom.

SPLOŠNA PANIKA V TRAKIJI.

Pariz, 18. okt. (Izv.) Po zadnjih vesteh, ki so dospele v Pariz, je položaj v Trakiji zelo resen. Prebivalstva se je polastil nepopisen strah. Vse beži na kolodvore, ki jih naravnost oblegajo. Grški vojaki so popolnoma demoralizirani ter plenijo in požigajo. Grška oblastva so izdala povelje, da imajo čete na svojem umiku vzeti seboj vse zaloge živil.

Nasprotstva v demokratski stranki.

Iz vseh mogočih vidikov se je že presojala Davidovićeva prisotnost na Zagrebškem kongresu, kjer se je od zbrane mnogobrojne jugoslovanske inteligence obsodil vladajoči režim in kritikovala ustava kot razmeram neprikladna. Ni dvoma o tem, da obstojajo še dandanes v demokratskih krogih različna mnenja navzlic temu, da se je na videz zopet »zlimala« sloga v demokratskih vrstah. »Jutro« trdi, da bi bil Davidovič propadel v slučaju glasovanja, Pribičević meni, da ni bilo na kongresu J. D. S. ne premagancev, ne zmagovalcev, opozicijsko časopisje dokazuje, da je prodrl Davidovič z nazori na celi črti. Bodi temu tako ali tako, eno je gotovo, da je g. Davidovič s tem, da se je udeležil Zagrebškega kongresa, hotel visoko povzdigniti ugled demokratske stranke, kar kaže najbolj zborovanje radikalne stranke v Somboru.

Radikali in demokrati so iz vsega početka naravni tekmeci. Radikalna stranka Velesrbov, ki ne priznavajo hrvatskega in slovenskega plemena, demokrati so po programu Jugoslovani. Vsled Pribičevičeve vladeželjnosti, ki je do zadnjega odločevala v stranki, se je približalo stališče oficielne J. D. S. že tako daleč radikalnemu, da je po sprejetju ustave mogel mož s kretnjo samodržca trditi: »hrvatskog pitanja nema«. Vse to se je godilo s tihim odobravanjem radikalov, ki so imeli na ta način v J. D. S. svojega zvestega agenta. Najvernejši Pribičevi pristaši so maloštevilni, slovenski in hrvatski demokrati, ki vedo, da se morejo ohraniti le tako dolgo na krmilu, dokler ne pride do medsebojnega sporazuma med narodi jugoslov. države. Izvestno morejo biti pristaši dr. Žerjava le najhujši centralisti. Osebna častihlepnost, nezaupanje ljudstva do demokratov, jim sugerira strah pred klerikalnim zmajem, ki je edina ideja, ki vodi naše mladine od pogreška do pogreška. V slepi strasti za oblast so pripravljeni žrtvovati slovenski narod in kulturo, da ne pridejo navskriž s pokroviteljskimi radikali. Kaj jim mar, da je ustava brezdno, ki loči veliko večino slovenskega in hrvatskega naroda od bratov Srbov in ustvarja velesrbsko hegemonijo, ki jo zavračajo ostali narodi. Demokratski mladini instinktivno čutijo, da jim je odklenkalo za vedno, ako bi se ustava izpremenila na podlagi medsebojnega sporazuma. — Zato so ljudje, ki hočejo vladati kot manjšina nad večino proti reviziji in sporazumu, naravno, da ne pride večina do veljave.

V JDS. pa so brez dvoma tudi možje, ki niso opustili navzlic temu, da so glasovali svoj čas za ustavo iz razloga, bolje je imeti slab temelj, kakor nobenega, svojih demokratskih načel in jugoslovanskega stališča. Med te spada g. Davidović, ki se je podal v Zagreb, da sliši mnenja tam zbrane inteligence, ko je uvidel, da država ne more prospevati na temelju, ki ga je pomagal svojčas sam postaviti. Ne morem si misliti, da bi se kesal, če mu je kot državniku država nad strankarsko in osebno koristjo. V največje zadoščenje pa mu je moral biti Somborski kongres radikalov, kjer so, kakor vedno, kadar uvidijo, da ne gredo demokrati z njimi skoz drn in strn, zopet mlatili svoje velesrbske fraze in grozili. Že to dejstvo je moralo uveriti g. Davidovića, da je na pravi poti. Brez vsakega dvoma je, da danes nikdo ne ogroža Srbstva. Nasprotno pa so ravno radikali s privrženci v JDS. tisti, ki tlačijo Hrvate in Slovence ter jim ubijajo velesrbske ideje v glave s centralizmom in silo, šikanami in korupcijo. To pa pravemu Jugoslovanu, ki smatra Srba, Hrvata in Slovenca enakovrednim bratom, ne more biti simpatičen, saj trpi na tem gospodarstvo, kultura in država.

Ne sila in pritisk, temveč medsebojni sporazum, po reku: bolje slaba sprava, ko dolga pravda! Tako delajo velikopotezni Angleži, ki so si n. pr. podjarmili z ognjem in mečem Bure, a jim takoj na to prepustili malodane vso svobodo, ter jih priklenili s tem bolj močno na angleški imperij, kakor bi moglo učiniti stotisoče bajonetov. Srbi si Hrvatov in Slovencev niso podvrgli, temveč so se jim ti iz proste volje pridružili, da stvorijo ž njimi skupno državo na podlagi bratstva in enakosti. Trezen človek ne uvidi, zakaj bi se do sporazuma ne moglo in ne smelo priti, ako se osamijo in izločijo elementi, ki hočejo le v kalnem ribariti.

Ni vzroka do sedaj očitati g. Davidoviću omahljivosti ali ga prištevati med omenjene vrsto politikov. Nasprotno. Upati je, da bo nadaljeval akcijo, ki jo je započel s posetom Zagrebškega kongresa. Ako pa ostane g. Davidović isti pošteni posredovalec, kakršnega se je kazal v Zagrebu, potem sme računati ne le na simpatije, temveč tudi na pomoč izvenparlamentarnih krogov in na sodelovanje javnih delavcev, ki so se v zadnji dobi v vedno večji meri odvračali od nasilne in nepomirljive politike JDS, ki je tirala s skrajno dvomljivimi sredstvi državo na rob prepada. To delo more g. Davidović vršiti v okviru JDS., ki ima na svojem praporju zapisano Jugoslovanstvo in od 11. t. m. tudi bratski sporazum med Jugoslovani. Na temelju zagrebške resolucije morejo postati vse napredne skupine v resnici kvas državotvorne misli, ne v smislu Pribičević-Žerjavovega načrta nespravljivosti in nasilja, ampak na podlagi velikopotezne, bratske in iskrene sprave med Jugoslovani.

—

Carigrad in Washington.

Dogodki v Orientu so imeli ta rezultat, da so zopet odprli washingtonsko vprašanje. In res je amerikanska vlada, ko je videla, da Francija in Italija nista ratificirali sporazuma in in da je poslala Angleška v sredozemsko cono ladijske enote, ki so se imele razrušiti, odgodila razrešitev, za katero je hotela vzeti inicijativo.

Francija pristaja na težko in trajno žrtev. Ne govorimo o oni žrtvi, ki jo je napravila, ko se je 16. decembra zavezala ,določiti tonažo petih ladij na 177.800 ton, med tem ko bi morala imeti 1. decembra 1922, če bi bila izvršila svoj predvojni program, eskadro osemindvajsetih oklopnic s 700.000 tonami. Za deželo, ki je bila pionir na morju, je primerjanje teh dveh številk gotovo mučno. Toda zadnja številka je čisto irealna. Vojska je Francijo tako zelo ruinirala, da bi bila nezmožna zgraditi 480.000 ton in ostala bi s svojimi 221.000 tonami ob strani amerikanskega in angleškega brodovja, ki bi prekoračilo milijon ton. Pogodba, podpisana dne 6. februarja 1922, pa ju je reducirala na 533.000 metrijskih ton. Francosko majhno brodovje je ohranilo svojo veljavo ali pa jo je še povečalo.

S francoskega stališča je teža pogodbe drugje. Ta obstoji namreč v tem, da ta diplomatičen dokument stavi dvakrat in sicer o členu 4 in 7. Italijo in Francijo na isto mesto. Gre namreč tu za superdreadnoughte in aeroplane. To je evidentna krivica, ki namenoma hoče raniti Francijo. Zemljepisna karta in številke se temu protivijo. Nalogi francoskega in italijanskega ladjevja sta jako različni: ne čuvata ne enakega obrežja, ne vozita enake tonaže, ne patrulirata po enakih rutah in ne oskrbujeta enakih kolonij. Jako razumljivo je, da se je 16. decembra 1921 Briand uprl, da bi se ta omejitev raztegnila tudi na pomožne ladije, lahke križarke in podmornike. Pač predvidevata člena 21. in 23. revizijo in popravke. Brez dvoma utegne francoski parlament posneti amerikanski senat in ratificirati sporazum le z rezervami. Toda zelo težko je, držati se zmernega principa in pametne metode. Konferenca v Washingtonu ni proklamirala le enakosti med obema državama ob Sredozemskem morju, temveč je tudi pripustila, da se armirana tonaža določi in omeji, ne oziraje se na dolžino obrežja, rut, velikost in prebivalstvo kolonij, dalje ne oziraje se na prekomorski transit, kar bi vse lahko služilo kot baza za to omejitev.

To je gotovo velika koncesija, ki je gotovo presenetila Angleže same.

Toda da bomo pravični, moramo pregledati internacionalen kodeks, ki so ga napravili v Washingtonu ter preiskati, katera država je za mir največ žrtvovala.

Morda Amerika?

16. marca 1922. je senator Reed povdarjal, kako veliko morajo po razorožitvenem ugovoru razrušiti Združene države:

Združene države se zavežejo, da bodo razrušile šest križark od 520.000 ton, dalje sedemnajst oklopnic s skupno tonažo nad 267.000 ton, torej v celoti 787.940 ton. Poleg tega se morajo žrtvovati ladije, ki se gradé in ki so stale že 650 milijonov dolarjev.

Gotovo je — o tem bomo še govorili, da nobena druga država ni privolila v razrušitev tolikega števila ton. Pripomniti pa moramo, da je ofenzivna moč ladjevja v neizmernem tihem oceanu zelo velika. Poleg tega ugovor dopušča izkoriščati Panamski prekop. Ta dokument torej zagotavlja Združenim državam privilegij: pravico, da ima enako močno ladjevje kot je ono, ki že stoletja vlada nad morskim kraljestvom.

Če pridenemo k tem kompenzacijam še one, ki izvirajo iz različnih pogodb, deklaracij in rezolucij, se bilanca dobičkov še razširi: anulacija angleško-japonske zveze, zopetna združitev sil daljnjega orienta v eno skupino, katero bo mogoče obvladati s pomočjo prijateljske Francije, evakuacija Šantunga, zmanjšanje železniških prednosti, dovoljenih Japoncem v vzhodni Mongoliji in v južni Manžuriji. Pristati za to ceno na dolgotrajen mir, pač ni slaba kupčija. To dokazuje izborne diplomatske zmožnosti Amerikancev.

Ali lahko trdimo, da je kraljestvo vzhajajočega solnca odšlo iz Washingtona premagano in razoroženo?

Kar se tiče razrušenja, je gotovo utrpelo hude žrtve. A kot dokazuje senator Reed, so te žrtve manjše kakor žrtve Združenih držav.

Japonska se zaveže, da ne bo zgradila štirih križark oklopnic in štirih bojnih križark, ki še niso bile zgotovljene 11. novembra 1921 in katerih tonaža znaša skupno 364.000 ton; dalje, da razruši dve novi oklopnici in štiri nove križarke s skupnimi 255.000 tonami, ravnotako enajst starih oklopnic, katerih tonaža znaša 163.932 ton, torej vsega skupaj sedemnajst ladij velikank z 419.132 tonami.

Združene države so kupile mir dražje, namreč za trideset velikih ladij z 419.132 tonami.

(Konec prih.)

Politične vesti.

Neobičajno prijateljstvo.

Med demokrati in radikalci vlada neobičajno prijateljstvo. To potrjuje tudi beležka »Demokratije«, glavnega glasila demokratske stranke, ki se glasi: »Radikalni listi so se grdo razljutili radi resolucije demokratskega zbora, ki je utrdila edinstvo stranke. Pravijo, da bo radi nje nastala vladna kriza. Po njihovem naziranju sledi: da ne razpade vlada, naj se razcepi demokratska stranka!... Čudna logika in neobičajno prijateljstvo med vladnimi strankami!« S takim prijateljstvom hočeta Pribičević in Pašić zlimati novo vlado »jake roke«!

Pašičeva ponudba.

Šele sedaj prihajajo na dan gotove spletke, ki jih je zagrešil naš predsednik vlade gosp. Pašić, ko se je mudil ob času akutne orientske krize v Parizu. Že pred tem časom je bil ob neki priliki obljubil angleški vladi, da lahko računa na 300.000 jugoslovanskih vojakov, ako bi se pojavila kaka kriza na bližnjem vzhodu. Ko je torej nastala nevarnost, da prodrejo kemalistične armade preko Dardanel v Trakijo, je Lloyd George opozoril gosp. Pašića na dano obljubo. Gosp. Pašić pa se je na ta način izmuznil, da na lastno roko ne more razpolagati z vojsko 300.000 vojakov in da bo zadevo rešil sam kralj. Res je kralj Aleksander nekam zagonetno hitro odpotoval v London, kjer je na pristojnih mestih odklonil vojaško intervencijo naše vlade proti Turčiji. Tako meče gosp. Pašič z obljubami okoli sebe in spravlja najvišjega državnega činitelja v položaj, da rešuje z osebnim vplivom kočljive spletke ministrskega predsednika.

Ženevska konvencija in avstrijski socijalisti.

Znano je, da se je potom ženevske konvencije zasiguralo finančno ozdravljenje sedanje finančne krize avstrijske republike. Državica bo sprejemala mednarodno posojilo v primernem znesku, ki se bo uporabilo kot zlata podloga za novo se snujočo avstrijsko narodno banko. Seveda so si zapadne sile pridržale izvestno kontrolo ,ki je precej dalekosežne narave. Posebno so se odlikovali Italijani, ki zahtevajo nekak kolonijalni patronat nad to obubožano republiko. Vsako posojilo pomeni neodvisnost, mednarodno posojilo večjega obsega pa še posebej. Proti temu so se postavili avstrijski socijalisti, ki sedaj ostro bičajo svoje buržuazijske sodržavljane, da prodajajo neodvisnost avstrijske republike tujim velesilam. Njihov vodja dr. Otto Bauer je tudi izdelal podroben finančni načrt, glasom katerega naj bi se avstrijska republika sama od sebe odrešila na ta način, da bi prisilila svoje banke, bankirje ter člane dunajske efektne in blagovne borze, da v gotovem določenem roku zberejo svoto 120 milijonov zlatih kron. Ta predlog se lepo čita na papirju. Njega izvršitev je pa združena z velikimi političnimi, pa tudi gospodarskimi težkočami. Avstrijski socijalisti bi morali najprvo osvojiti celokupno politično moč ter s prisilno odredbo zaukazati, da lastniki velikih denarnih zalog zberejo ogromno svoto 120 milijonov zlatih kron. To pa je v doglednem času izključeno. Po drugi strani pa bi s tako zbirko odtegnil vsakdanjim potrebam industrije in gospodarstva ves obratni kapital.

Vprašanje evropskih reparacij.

Vprašanje evropskih reparacij obstoja iz dveh delov: prvi del obsega dolgove, ki jih dolgujejo zapadne evropske sile posredno ali neposredno Združenim državam, drugi del pa tvorijo dajatve Nemčije, ki jih le-ta dolguje zmagujočim državam Evrope. V Avgustu je Amerika izjavila, da bo zahtevala v najkrajšem času povračilo vseh evropskih dolgov z obrestmi vred. Ta zahteva je vplivala kakor bomba. Če bi prišlo do dejanskega odplačevanja ameriških dolgov, bi se Evropa pogreznila v naravnost katastrofalno gospodarsko krizo. Značilno je, da je Anglija pripravljena odplačati Ameriki svoje dolgove pod pogojem, da ji ostale evropske države vrnejo zneske, ki jim jih je posodila za časa svetovne vojne. Ti zneski so namreč enaki znesku, ki ga Anglija dolguje Združenim državam. Sedaj pa se je pojavil nov činitelj, namreč popolen polom vrednosti nemškega denarja, ki izključuje, da bi Nemčija mogla zadostiti finančnim dajatvam, ki izhajajo iz mirovnih pogodb in ki tvorijo takozv. ožji reparacijski problem. To je uvidela tudi Francija ter predlaga, da bi se nemško reparacijsko vprašanje reševalo na ta način, da se dajatve Nemčije prenesejo na njene dolgove napram Angliji in Združenim državam, s čimer bi torej posrednim potem prišla do svojega računa. Temu se protivi Anglija, ki nasprotno predlaga, na se začasno za dobo 5 let ustavi vsako plačevanje nemške odškodnine v zlatu, da se na ta način poda Nemčiji možnost vpostavitve svojega denarstva in rednega odplačevanja svojega reparacijskega dolga. Tako je sedanje stanje obeh delov velikega reparacijskega problema.

Gospodarstvo

Uvoz ogrske paprike.

Naša vlada je dovolila prost uvoz ogrske paprike v državo. Vsled tega je nastala med našimi producenti paprike precejšnja vznemirjenost, zlasti še radi tega, ker je ogrska paprika vsled ogromne razlike v valuti mnogo cenejša od naše domače. Vendar je tu vsako razburjanje in nevolja ravnotako neopravičeno, kakor so bili neopravičeni očitki, ki jih je bilo čuti ob posvetovanjih, ali naj se dovoli prost uvoz živil in otežkoči izvoz ali ne. Kajti vsa naša produkcija, tako v severni Bački, kakor tudi v Stari Srbiji v okolici Leskovaca, ne zadostuje za konzum paprike v naši državi. Kljub temu, da obstoja vsled velike valutne krize tudi velika diferenca v cenah med našo domačo in ogrsko papriko, bi se dalo prav kmalu tudi tu doseči izravnavo, kajti naše domače blago, zlasti iz okolice Subotice, je mnogo boljše od ogrskega. Cena naši domači papriki je za »venec« 18—20 kg na zraku sušene paprike 280 kron. Paprika, ki jo meljejo naši mlini, je vsaj take kvalitete, kakor paprika iz svetovnoznanih szegedinskih mlinov, vsled česar se tega uvoza ni bati.

—

+ **Tečaji na novosadski produktni borzi.** 16. okt. 1922. Pšenica bačka 335, sremska 338, ječmen, bački 268, sremski 270, oves, bački 250, sremski 255, koruza, bačka 290, 295; beli novi fižol 315, pisani novi 310, moka št. 0 500, za kuho 475, št. 6 425, pšenični otrobi 140, svinjska mast 28, bačko zelje v glavah 90, bosanski orehi 500, čebula 300 dinarjev.

+ **Na mednarodni železniški konferenci,** ki se bo vršila 12., 13. in 14. novembra v Luzernu, bodo zastopali našo državo gg. Deroco, pomočnik gen. ravnatelja, in Jovanović, inšpektor prometnega ministrstva.

+ **Gradnja novih železniških delavnic.** Te dni odpotuje iz Beograda posebna komisija prometnega ministrstva, da si ogleda kraje, ki bi bili prikladni za gradnjo železniških delavnic. Potemtakem bo najbrže preteklo še mnogo vode, predno bo res kaj postavljenega.

+ **Pregledna karta naših gozdov.** Ministrstvo za šume in rude je izdelalo posebno karto vseh naših gozdov po vrsti, starosti in kvaliteti. To karto bo ministrstvo razposlalo vsem trgovskim in industrijskim podjetjem in vsem oblastem.

+ **Naši novi konzulati v Rumuniji.** Naši in rumunski trgovski delegatje bodo v kratkem uvedli pogajanja za osnovanje novih trgovskih zbornic v Banatu in konzulatov v Rumuniji. Tako se bo osnoval v Temešvaru in Kružu naš konzulat.

Koncert Glasbene Matice.

Lepše pevski zbor Glasbene Matice ni mogel proslaviti petdesetletnice obstoja društva, tridesetletnice pevskega zbora in obenem tridesetletnice, odkar zbor vodi od zmage do zmage g. ravnatelj Matej Hubad kot s tem, da je ponesel na svojem triumfalnem koncertnem pohodu po Jugoslaviji lepoto jugoslovanske zlasti slovenske umetne in narodne pesmi med naše južne brate. Prva jubilejna slavnost se vrši meseca decembra, vendar pa je bilo prav, da je pevski zbor priredil v ponedeljek v Unionski dvorani koncert s skoro istim sporedom, ki ga je izvajal na turneji, s katerim pa v Ljubljani še ni nastopil. Občinstvo je prireditev počastilo z izredno mnogobrojnim obiskom, ker pač ve ceniti trud in uspeh našega prvega in najboljšega pevskega zbora. Vzpored je obsegal prave bisere naše zborovske literature, četudi ne najnovejše in najmodernejše.

Krasota Lajovičevih zborov »Bolest Kovač« in »Pomladni spev« je šele po dolgih letih našla zasluženega odmeva v srcih poslušalcev. Devova živahna »Svatba na poljani« je primerno užgala, pravtako je zelo ugajal Kimovčev, zlasti v srednjem delu res ljubek »Izgubljeni cvet«. Adamič je bil zastopan s tremi popularnimi, v narodnem duhu zloženimi zbori, med katerimi sta globoko občuteni »V snegu« in »Če ti ne boš moj, razposajena pa »Ne maram tebe,« katero je seveda moral zbor na splošno zahtevo ponoviti. Med jugoslovanskimi narodnimi pesmimi je posebno ugajala Hatzejeva »Oj Lazare,« pravtako tudi Andčlova »Anko Ančice«. Da je Mokranjčev »Kozar« precizno izvajan izzval navdušeno priznanje, se razume samoobsebi.

Pevski zbor Glasbene Matice je ves vzpored absolviral brezhibno s posebno pozornostjo na dinamične finese, vzorno, tako kot smo pri njem od nekdaj vajeni, kadar stoji pri pultu zaslužni njegov pevovodja Hubad.

Na koncertu je sodeloval tudi operni pevec g. Julij Betetto, ki je s svojim krasnim glasom in občutenim petjem občinstvo tako očaral, da ga je po vsaki pesmi ponovno hrupno zahtevalo na oder. Spremljala ga je na klavirju z globokim umevanjem ga. Dana Golijeva.

Ljudje so iz koncerta odhajali veseli in zadovoljni češ: bil je po dolgem času zopet en lep užitka poln večer!

—o—

Zvonimir Kosem.

„Umetniki“.

(Basen.)

Kotanja, v kateri so se shajali jazbec, dihur, kuna in zajec na večerne sestanke zaradi preobilnega nagnenja do razpravljanja, kakšen je svet in kakšen bi moral biti, je bila močvirnata in polna bičja.

Nekoč reče jazbec:

»Gospoda moja! Vsem nam je dolgčas, vsem se nam že zdeha od brezdelja in samega klepetanja. Natrgajmo si tu v močvirju bička in spletimo vsak en slamnik — sicer poginemo v lastni lenobi. Čez teden dni se vrnimo. Komur se bo delo najbolj posrečilo, ne bo ostal samo slamnikar, marveč ga bomo imenovali tudi umetnika.«

In vsi gredo k močvirju, si natrgajo bička in se razidejo vsak proti svojemu domu.

Ko se čez teden dni povrnejo v kotanjo, si razkažejo drug drugemu iz bička spletene slamnike, a se nikakor ne morejo zediniti v sodbi, čigavo delo je najboljše, kajti vsakomur se zdi njegov lastni slamnik najboljše delo.

Pa reče jazbec:

»Mir, gospoda moja! Poslušajte pravično razsodbo iz mojih ust, ki ne trpe krivice: Najboljši je moj slamnik. Umetnik sem jaz, samo jaz, mene morate imenovati poslej umetnika!«

Dihur se zareži:

»Ti si samo slamnikar, jazbec, a ne umetnik. Moj slamnik je najboljši — umetnik sem jaz!«

Kuna se napihne:

»Hm, hm, bratca — le počasi! Kaj mislita vidva, da bosta postala umetnika na moj račun? Slamnikarja prevzetna! Umetnica sem jaz in nihče drug na svetu — meni se boste odkrivali, pred mojim slamnikom boste poklekali!«

Zajec pa pomiga z ušesi:

»Norčki trije, vsi trije slamnikarji, še tega ne — posebno ti, dihur, s svojo povehedrano spako, a ne slamnikom — — name ste pozabili, moje delo bi radi prezrli, sebičneži! Slave vreden je samo moj slamnik — umetnik sem samo jaz!«

Dihur se razjezi:

»Pest naj odloči, moč naj pokaže svetu, komu izmed nas sodi prvenstvo v izdelovanju slamnikov, kdo se bo smel košatiti z imenom umetnik! Ste zadovoljni? Hoooo—bum!«

Trčijo skupaj in se udarijo, da se posvetijo iskre.

Najbesnejši je dihur. Na vse strani mlati in ne odneha prej, dokler ne obležijo jazbec, kuna in zajec razmesarjeni in premagani na tleh.

In si posadi na glavo svojo povehedrano spako, svoj slamnik, in se napoti v svet ter še dandanes vsakogar, kogar sreča in mu ne verjame, da je umetnik, da je njegov slamnik najlepši in najboljši, obseka z zobmi in mu nalomi kosti.

—

+ **Cene koruze v Mostaru.** V Mostaru se prodaja koruza v nadrobni prodaji po 18—18.50 kron za kilogram.

+ **Podraženje blaga v Italiji.** V italijanski veletrgovini so se dvignile cene v septembru za 2.90 %, življenske potrebščine so se podražile za 4.73%, tekstilno blago za 2.73%, mineralno in kovinsko blago za 2.73%.

+ **Prodaja monopolskega cigaretnega papirja.** Uprava državnih monopolov je odredila sledeče prodajne cene za monopolski cigaretni papir, ki ga izdelujejo v državni tovarni v Beogradu in v tovarnah »Golub« v Zagrebu, »Mira« v Osijeku in S. D. Alkalaj v Sarajevu: 1. »Žob« (100 kom.) 2 D, 2. I. vrsta (70 lističev) 2D, 3. II. vrsta (70) 0.75 D, 4. III. vrsta (70) 0.60 D, 5. II. vrsta (50) 0.50 D, 6. III. vrsta (50) 0.40 D. Monopolski papir se bode prodajal izključno v glavnih in malih prodajalnah tobaka. Prodajanje po drugih osebah se bo kaznovalo, kakor prodajanje zabranjenih monopolnih predmetov. Poleg monopolskega cigaretnega papirja bodo izdelovale omenjene tri privatne tovarne lastne vrste »luksuznega« cigaretnega papirja in stročnic, ki se jih bo pustilo v promet po odobrenju monopolske uprave z monopolskim ovojčkom. Predpisi glede tega, kakor tudi glede onih vrst, ki so sedaj v svobodnem prometu, se bodo objavili kasneje.

+ **Prodaja otrobov.** Dne 20. t. m. ob 16. uri se bo prodal na drž. kolodvoru v Kranju na javni dražbi en voz pšeničnih otrobov. Od teh je 64 vreč popolnoma dobrih suhih, 82 vreč malo namočenih (ca 1/20) = 54 vreč pa več poškodovanih (ca 1/5 nerabnih). Slednjih 136 vreč je treba osušiti, ako bi se jih hotelo dalje časa nepokvarjene shraniti. — Inšpektorat državnih železnic.

+ **Nova tekstilna tovarna v Novem Sadu.** V Novem Sadu sta ustanovila dva trgovca tovarno za tekstilno blago, ki je že v toliko urejena, da prične čez dva meseca z obratom. Kapaciteta tovarne bo znašala 1500 m raznovrstne tkanine dnevno.

+ **Novi izviri petroleja na Francoskem.** V gozdu Abatille pri Bordeauxu je pričel uhajati, ko so kopali temelj za neko vilo, podzemni plin. V globini 50 metrov pa so zadeli na bogat vrelec petroleja.

Dnevne vesti.

— **Poziv pokrajinski upravi!** Kakor doznavamo iz verodostojnega vira, bodo vsa uradniška mesta, ki so v budžetu predvidena, a še ne zasedena, po prevedbi uradništva v kategorije po novi službeni pragmatiki, črtana, ako se ne bodo dotična mesta izpopolnila pravočasno. Zato si usoja uradništvo opozoriti pokrajinsko upravo, da sama da inicijativo, da se nezasedena mesta izpopolnijo, da ne bode uradništvo v tem oziru prikrajšano.

— **Smrtna kosa.** V Semiču je umrl nagle smrti šolski ravnatelj v pokoju, g. Martin Bartelj, v 73. letu starosti. Pogreb je bil včeraj. — V Pišecah pri Brežicah je umrl oficijal državne železnice v pokoju gospod Josip Pleteršnik. — V Karlovcu je umrla gospa Emilija Ribar, mati predsednika narodne skupščine g. dr. Ivana Ribarja. — Blag jim spomin!

— **Obsodba radi tihotapstva.** Žombolijsko sodišče je obsodilo 12 trgovcev ker so skrivali iz Romunije pritihotapljeno blago.

— **Cela tovarna pogorela.** V soboto, dne 14. t. m. je požar popolnoma upepelil Kaitschovo tovarno pohištva v Subotici. Škoda znaša več milijonov kron.

— **Nepošten hlapec.** Pri Sv. Lovrencu na Pohorju je hlapec Andrej Oprešnik pokradel svoji gospodinji Elzi Dasnerjevi raznega perila, obleke in drugih stvari v skupni vrednosti 25.000 kron in pobegnil. Čuje se, da so mu drožniki že za petami.

— **Nesreča v vinogradu.** Tinjanski župan na Pohorju, Janez Ferk, je ponoči čuval v vinogradu svoje grozdje pred tatovi. Pri tem je v temi padel v precej globoko jamo ter si zlomil desno roko in se precej poškodoval po životu.

— **Ptičica v kletki.** Policija v Celju je aretirala neko Lidijo Schöning, ki ima na svoji vesti mnogo tatvin, poneverb in drugih kaznjivih dejanj. Zlasti dobro zaznamovano jo imajo v Zagrebu, kamor jo bo celjska policija najbrž poslala.

— **Prijeta poljska tatica.** Jožefa Jelen je bila neke vrste nočna ptica, ki je bila zlasti poljskim pridelkom zelo nevarna. Njen »delokrog« je bil največ v okolišu Štepanje vasi. Strahu ni poznala, kajti sicer ne bi šla krast krompirja na njivo, ki so jo imeli v najemu orožniki in ga pofulila celih 150 kg. In tako je obiskala njivo za njivo in povsod se jo je dobro prijelo. Končno se je pa le ujela. Izdale so jo njene lastne noge, ki so napravile v vlažni zemlji sled, ki je peljala do njenega doma. Sedaj se bodo štepanski posestniki pošteno oddahnili, ona bo pa tudi lahko počivala v — luknji. In tako bo za vse prav.

— **Naveličal se je stradati.** V Belovaru se je državni uradnik Stevo Milenušić vsled lakote zastrupil.

— **»Policijsta« v stanovanju.** Pred nekaj dnevi je zasebnica Marija Bonifacio pospravljala svoje stanovanje v ulici Tiziano Vecelio št. 18 v Trstu. Nenkrat potrka nekdo močno na vrata. Šla je odpret in v stanovanje sta stopila dva moška, ne da bi črhnila besedico. Šele ko ju je ženska nekoliko v strahu vprašala, kaj želita, sta oba hkratu odgovorila, da sta policista. Da bi pa še bolj prepričala žensko, s kom ima opraviti, sta ji pokazala neko listino, ki je bila nekako podobna izkaznici, ter ji dejela, da sta prišla semkaj, da preiščeta stanovanje, češ, da hrani v njem ukradeno blago. Prizadeta se je sicer opravičevala, vendar pa jima je dovolila preiskavo. Moža sta naglo in površno preiskala vse kote ob navzočnosti ženske. Ko pa se je ženska samo za hip obrnila, sta »policista« vzela iz nekega predala 400 lir, zlat prstan in hranilno knjižico za 2000 lir. Vse skupaj sta skrila v žep. Potem sta površno preiskala in razmetala še par predalov ter nato odšla rekoč zasebnici, naj oprosti za nadlego. Kmalu po njunem odhodu je spravljala ženska razmetano perilo nazaj v red. In ravno pri tej priliki je ugotovila, da ji manjkajo vse tri gori omenjene stvari. Vsa iz sebe je tekla na policijo in tam povedala ves dogodek. Policisti pridno zasledujejo tajinstvena moža in baje so jima že na sledu.

— **Zaradi nesrečne ljubezni** je hotela na oni svet 19 letna Ilonka Dutka v Novem Sadu. Popila je v nedeljo zvečer večjo dozo sublimata. Prenesli so jo v bolnico, kjer pa je kmalu v velikih mukah umrla.

— **Čuden dušni pastir.** V ponedeljek se je pričela pred osiješkem sodiščem razprava proti župniku Stjepanu Lesenemu, ki je obtožen, da je onečastil mnogo deklic.

Alkohol. V Gradcu se je prigugala domov žena nekega pomožnega delavca, precej vinjena. Ko je došla v stanovanje, je prižgala svečo ter jo postavila na mizo. V tem pa je opešala, se naslonila na mizo in zaspala. Med spanjem pa se ji je vnela obleka in reva je zgorela.

Ljubljana.

= **Vrtnarsko razstavo** prirede ljubljanski trgovski vrtnarji v dneh 21. do 25. t. m. v jahalnici na Bleiweisovi cesti. Razstavljene bodo dekorativne rastline, cvetlice, rezane in v posodah, umetno vezenje in pletenje in dr. Ljubiteljem flore se bode nudila lepa prilika, ogledati si najlepše stvarstvo narave, lepe cvetlice. Tej razstavi bodo sledile še druge. Vstopnina znaša 5 D za osebo, za dijake in vojaštvo je določena polovična vstopnina. Zadnji dan razstave je določen za šolsko mladino, katera se je udeleži korporativno v spremstvu učiteljstva. Čisti dobiček je namenjen v prid mestnih uboščev.

= **Uzmoviči na potovanju v Ljubljano.** Kakor nam poročajo, se pripeljejo iz Zagreba svetovno znani »Uzmoviči«, katere je policija že letos parkrat izgnala iz Ljubljane. Baje nameravajo odnesti 50 kg težko krono, katero je poklonil g. Bon iz Krškega, za vinsko trgatev »Bratstva« pri »Zlatorogu« Gosposka ulica 3, ki se vrši v soboto, dne 21. t. m. ob pol 20. uri. Zato vsi na trgatev, da preprečimo to tatvino in vjamemo »Uzmoviče«, katere bo policija z močno ekskorto zopet izgnala iz Ljubljane.

= **Napredna akademska menza.** Za svoje člane in druge akademike, ki so člani kakega društva, včlanjenega v »Centralnem tajništvu jugoslov. napredne omladine v Ljubljani« otvori Gospodarska zadruga akad. društva »Jadran« menzo v ponedeljek 23. t. m. v prostorih Akademskega kolegija. Ker je število omejeno (160), je vložiti načelstvu imenovane zadruge prijavnice, ki vsebujejo: ime in priimek, fakulteto in semester študija, bivališče v Ljubljani in ob počitnicah in katerega kulturnega društva član je prijavljenec, kar mora biti potrjeno od njegovega društva. Te prijavnice je treba vložiti najkasneje do 21. t. m. do 12. ure opoldne. Zakasnele prijave se reševajo šele črez teden dni. Sprejeti tovariši dobe izkaznice za menzo pri njenem blagajniku v nedeljo od 9. do 11. ure dopoldne v Akademskem kolegiju«, proti plačilu dnevnega reluta 38 K. Za najmanj 10 dni naprej. Druge podrobnosti na deski v Akademskem kolegiju«. — Načelstvo.

= **Umrl** je na Poljanski cesti št. 69 čevljarski mojster g. Anton Jezeršek, v 46. letu starosti. Pogreb bo danes popoldne ob 4. uri. N. v m. p.!

= **Nov odvetnik v Ljubljani.** Advokat dr. Jakob Mohorič je otvoril odvetniško pisarno v hiši Zadružne gospodarske banke na Miklošičevi cesti, II. nad. v Ljubljani.

= **Ljubljansko pivo v Zagrebu.** V neki boljši restavraciji v Zagrebu sta pila dva gospoda »najboljše ljubljansko pivo«. Kmalu pa jima je postalo slabo ter sta imela več dni težave v želodcu zaradi enega vrčka tega piva. Ljubljanska pivovarna naj se pobriga, da pokliče oblastvo brezvestnega restavraterja, ki prodaja pod firmo »najboljšega ljubljanskega piva« pokvarjeno pijačo, na odgovor, da ne bo spravil naših domačih pivovarn v slabo luč.

= **Zvita tatica** je Ana Selič iz Trbovelj. V ponedeljek se je ponudila v službo šivilji Josipini Debera v Ljubljani. Toda takoj prvo noč je ukradla svoji delodajalki 5000 kron vredno novo svilnato obleko, temnomodro novo obleko, vredno tudi 5000 kron in ročno torbico s 400 kronami ter izginila neznano kam.

= **Nepošten tajnik.** Anton Komac, tajnik »Zveze jugoslov. železničarjev« je pobiral naročnino in inserate za letošnji »Zvezin« koledar. Odbor mu je za to delo določil 20 odstotkov provizije. Da bi pa Komac dobil čim več provizije, je prišel na nepošteno misel, da je naročnino in inserate v knjigah samovoljno povišal in s tem ogoljufal »Zvezo« za več tisoč kron. Pretečeni torek se je zagovarjal pred dež. sodiščem. Obsojen je bil na 2 meseca težke ječe in na povrnitev škode »Zvezi«, ki znaša 8.580 K.

= **Ciganska nadloga.** Dne 12. t. m. sta prišla v trgovino Ciuha in Jesih pod Trančo 2 cigana in sicer en moški in ženska. Bila sta zelo črnega obraza in izgledala sta kakor Turka. Kupila sta nekaj malenkosti, pri tem pa ogoljufala tvrdko za 840 kron.

= **»Brodolomci«.** Kino Tivoli od 19. do 22. oktobra svetovno znano dramo »Brodolomci«, pot trpljenja v 6. dejanjih, po istoimenski drami. V glavnih vlogah sloviti karakterni gralci: Stella Gynt, Lilly Lohrer, Jack Mylong, Wilhelm Diegelmann, Fric Greirer in Ludovik Wenng. — Prednaznanilo: od 23. do 25. »Nezapisana postava«, senzacionalna pustolovna drama v 6. dejanjih od N. Wolfkampfa. Od 26. do 28. oktobra »Dunaj umirajoče mesto« (Obsodba dunajčanke.) Velikomestna drama v 6. dejanjih. — ??? »Gabiria« ???

Maribor.

Na ljudski univerzi se prično predavanja 20. t. m. Otvoritveno predavanje bo imel gospod profesor Favaj: O novem programu ljudske univerze. Predavanja se vrše v mali kazinski dvorani ob 20. uri zvečer.

Ustanovitev gradbene akcije v Mariboru. Pokrajinska vlada je odobrila pravila Gradbene akcije Maribor. Pripravljalni odbor skliče v kratkem ustanovni občni zbor. S tem prestopi društvo iz dosedanjega provizoričnega poslovanja na pot resnega dela z dalekosežnim ciljem za usodo Maribora posredno za interese vseh ostalih mest tudi inozemstva, katerih trgovske in privatne vezi segajo v Maribor kot obmejno mesto. V Mariboru ni bilo dosedaj še nobenega društva, ki bi bilo iz navadno - gospodarskega socialnega in kulturnega stališča tako važno, kakor je gradbena akcija, ako se bo dejansko v polni meri zavedala svojega namena. Umevno je, da se za ta občni zbor že sedaj zanimajo vsi, katerim je na srcu ne samo sedanja, že katastrofalna stanovanjska beda, nego tudi daljna bodočnost Maribora. Dolžnost je pa tudi ustanovnega oziroma pripravljalnega odbora, da že sedaj v predpripravah za občni zbor misli komu bo izročil usodo cele akcije v roke. Na uspešnem delu bodočega odbora zainteresirane so tudi oblasti, katerih dolžnost je, skrbeti, da se sedanja stanovanjska beda ne samo daljša, ampak v doglednem času sploh ukine. Da občni zbor lažje reši svojo nalogo je nujno želeti, da se vsi, ki se tozadevno zanimajo takoj med pripravami za občni zbor osebno ali pismeno priglasijo s svojimi nasveti, katere je nasloviti na MAR-STAN, Rotovški trg št. 1. Ker je za gradbeno gibanje v Mariboru mnogo zanimanja tudi izven Maribora zlasti iz Kranjske, se priporoča, da se priglašajo za ustanovni občni zbor Gradbene akcije tudi vnanji interesenti.

Oddaja tobačnih trafik. Pri finančni direkciji v Mariboru se bodo oddale potom licitacije med drugimi tudi trafike v Strnišču, Peklu, Pretrežu, Sentovcu, v Teznem, v Sedini, Sv, Petru v Sav. dolini. Ponudbe je vložiti do 27. oktobra Natančnejši podatki so razvidni na uradni deski finančne direkcije v Mariboru.

Nova **spedicijska firma.** V Mlinski ulici št. 6 je osnoval spedicijsko podjetje g. Franc Klippstätter.

Dolgoprsti mutec. V soboto je v neki restavraciji beračil neznan moški, ki se je delal mutastega in prosil za kruh. Nenadoma je izginil, uro pozneje pa je gospodar opazil, da mu je z njim izginila iz spalnice suknja, vredna 1000 dinarjev.

Okraden invalid. Predvčerajšnjem je neki uzmovič izmaknil invalidu, ki prodaja na vogalu Jadranske banke časopise, listnico, v kateri je bilo okrog 300 kron denarja.

Celje.

Vabilo na ustanovni občni zbor podružnice Soča v Celju, dne 26. oktobra t. l. ob 8. uri zvečer v mali dvorani »Narodnega doma«. Vspored: 1. Poročilo ustanovnega odbora. 2. Čitanje pravil. 3. Volitev novega odbora. 4. Raznoterosti. K polni udeležitvi najvljudneje vabi odbor.

Mestno gledališče v Celju. V torek zvečer je v mestnem gledališču prvič v tej sezoni gostoval ansambl ljubljanske drame z angleško komedijo v treh dejanjih »Jack Straw«, ki je pod režijo g. Putjate dosegla popoln uspeh. Zanimanje za igro je bilo veliko ter je bilo gledališče razprodano.

Sadjarska razstava v Celju. Kakor je bilo objavljeno, priredi sadjarsko društvo za Slovenijo v dneh od 21. do vštetega 24. t. m. veliko pokrajinsko sadno razstavo v Celju. V soboto 21 t. m. ob poldesetih dopoldne slovesna otvoritev in skupni ogled razstave, ki bo potem odprta vsak dan od 8. dopoldne do 6. popoldne. Vstopnina 3 D za osebo. Za šolske otroke, ki posetijo razstavo skupno pod vodstvom učiteljstva in za vojaštvo znaša vstopnina samo 50 par. V nedeljo ob 10. dopoldne predavanje iz sadjarstva s posebnim ozirom na izbiro sadnih sort. Vsi napredni sadjarji, sadni trgovci in vsi prijatelji sadjarstva naj se v obilnem številu udeleže te prireditve, ki bo v vsakem oziru zanimiva, velepoučna, in posebno za sadne trgovce koristna. Na razstavi bo na razpolago sadje za poskušnjo in točil se bo pristni jabolčnik in hruševec.

Trgovska nadaljevalna šola v Celju je pričela z rednim poukom v torek, 17. oktobra. Pouk se vrši vsak torek in četrtek od 16. do 20. ure. Pouk za trgovske vajence in vajenke je obvezen.

Slike vsesokolskega zleta v Ljubljani se lahko naroče pri br Novaku v ponedeljek, sredo in petek od 7. do 9. ure zvečer v telovadnici.

Nedeljska prvenstvena nogometna tekma med svobodo in Atletiki v Celju se vsled slabega vremena ni vršila.

Mesto cestarja se odda na okrajni cesti Spodnja Hudinja v Lubečno. Pravilno opremljene prošnje je oddati okr. zastopu v Celju do 31. oktobra t. l.

Cene sladkorju v Celju so 76 kron za sladkor v kockah, 66 kron za kristalni sladkor kilogram. V Ljubljani so cene sladkorju 70 oziroma 60 K. Želeli bi pojasnila, zakaj se prodaja sladkor v Celju še po takih cenah, dočim je v Ljubljani že celih 6 kron cenejši.

Nemcem se zopet godi krivica. Minulo soboto so razna nemška pevska društva iz Maribora, Celja in Ptuja imela v Mariboru svoj »Herbstliedertafel«. Za 4. november pripravljajo razni »Gesangsvereini« tudi v Celju svoj »Herbstliedertafel«. Razne nemške prireditve nam konečno niso nič mar. Beležimo jih samo v toliko, da bodo drugod videli, kakšna krivica se godi našim Nemcem, ki smejo slobodno prirejati svoje prireditve in zabave, dočim n. pr. koroški Slovenci ne smejo prirediti niti nedolžnih gledaliških iger.

Pokrajina.

Zimska sezona v Rogaški Slatini. Zdraviliško ravnateljstvo je z odobrenjem zdravstvenega odseka za Slovenijo sklenilo pustiti zdravilišče v omejenem obsegu otvorjeno tudi v zimskem času, zlasti ker so klimatične razmere v Rogaški Slatini izvanredno ugodne. Vsi, katerih živci potrebujejo miru ali ki bolehajo na želodčnih in črevesnih boleznih, se bodo radi nastanili tukaj, ako po leti nimajo za zdravljenje časa ali če jim tega ne dopuščajo premoženjske razmere. Četudi bodo gostom na razpolago vsa zdraviliška sredstva, bodo cene z ozirom na omejeni obrat vendarle zmerne. Ker je vsled izredno ugodne lege tudi mnogo prilike za zimski sport, je pričakovati, da bo Slatina v svoji krasni zimski odeji kmalu privabila čim največ gostov v okrilje svojih zdravilnih vrelcev. — Glej današnji inserat.

Sport in turistika.

Smuški naraščaj. Za prih. zimsko športno sezono sprejme smučarski odsek T. K. Skala 20 dečkov in deklic v starosti 10—15 let, da se bodo vežbali v smučarskem sportu. Vežbanje se bo vršilo pod strokovnim nadzorstvom in skrbnim varstvom. Smuči bo naraščaj prejel deloma brezplačno, deloma po zelo nizki ceni. Prijave se sprejemajo najkasneje do 1. novembra v klubovi pisarni hotel »Tivoli«. — T. K. Skala.

Gledališče in glasba.

Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani, Florijanska ul. 27-I. V soboto 21. oktobra in v nedeljo 22. oktobra ob 8. zvečer »Maškarada«, veseloigra v treh dejanjih. Francoski spisala Aleksander Bisson in Albert Carre. Igra je polna najkomičnejših zapletljajev ter jo preveva pristen francoski humor od začetka do konca. Vloge so prav srečno razdeljene, ker razpolaga šentjakobski gledališki oder z novimi izbranimi močmi. Predprodaja vstopnic v kavarni Zalaznik.

Ljubljanskim v Zvezi slov. pevskih zborov včlanjenim društvom! Odbor »Zveze« je v svoji zadnji seji sklenil, da pojemo na Vseh svetnikov dan, dne 1. novembra t. l. ob štirih popoldne na pokopališču pri sv. Križu tri nagrobnice. V ta namen sklicujem skupne pevske vaje. Prva vaja za I. in II. tenorje vseh zborov se vrši v **soboto, dne 21. oktobra točno ob 8. uri zvečer, za I. in II. base vseh zborov pa v nedeljo dopoldne, dne 22. oktobra ob tričetrt na 11. uro** v pevski dvorani Glasbene Matice v Vegovi ulici. Not arhivarjem ni treba prinesti seboj. Prosim polnoštevilne udeležbe in točnosti! — Zvezin pevovodja.

Književnost in umetnost.

Poučno predavanje o umetnosti se bo vršilo v soboto 21. t. m. ob 8. uri zvečer v Mestnem domu. Predaval bo g. Anton Podbevšek o **»Pionirjih večne internacionale«.** Predavatelj poziva zlasti dijaštvo, naj se udeleži polnoštevilno tega predavanja, obenem pa tudi slov. umetnike, ki se naj bi po predavanju oglašali k besedi. To poučno predavanje o umetnosti, naj bi namreč razgibalo literarno življenje v Ljubljani. Vstopnice se bodo dobivale pol ure pred pričetkom pri večerni blagajni.

Naše knjigarne in knjižne cene. Ljubljanski knjigarnarji so nam dostavili popravek, ki se tiče nekih očitkov nerealnega trgovskega postopanja pri prodajanju knjig. Popravek predajamo javnosti, da si sama ustvari sodbo: »V zadnjem času so se v nekem listu večkrat pojavile notice, ki očitajo tukajšnji »Jugoslovanski knjigarni« nesolidno trgovsko postopanje in jo dolže navijanja cen. Knjigarnarji Slovenije so zato zadevo preiskali, da se prepričajo, v koliko bi zadela krivda navedeno knjigarno. Občinstvu javljamo, da smo ugotovili, da navedeni očitki niso upravičeni. Pri tem mislimo zlasti na očitek, da je neka knjigarna prodala Janežičev slovar za 93 D. Priznati pa moramo, da je cena, ki jo je zahtevala »Jugoslovanska knjigarna« namreč 132 D edino dopustna in veljavna. Knjigarna, ki ga je prodala za 93 D je storila to na lastno škodo in veliko pod ceno. Tudi očitek, da »Jugoslovanska knjigarna« navija cene šolskim knjigam, ni upravičen. Cene knjig so določene od pokrajinske uprave in pod tem pogojem aprobirane, vlada se je torej sama prepričala, da so cene primerne. Prodaja Finžgarjeve knjige »Pod svobodnim solncem« pa se vrši po posebnem sporazumu z avtorjem. Toliko v pojasnilo javnosti«.

V. Hobhovse — A. Ogris; Liberalizem. Zbirka političnih, gospodarskih in socijalnih spisov. Izdaja Tiskovna zadruga v Ljubljani 1922. Cena 25 D po pošti 1.50 D več. Angleški pisatelj Hobhovse nam podaja točen popis liberalizma kot miselne in državne smeri ter dokazuje, da je liberalizem ne samo oče socijalizma, marveč tudi njegov naslednik. Nemška literatura ne pozna nobenega tako temeljitega dela o tem predmetu, slovenska politična se je pa s tem prevodu naravnost obogatila in spis bo brezdvomno mnogo pripomogel k politični vzgoji naše inteligence.

Slovstvena čitanka za meščanske šole. Te dni izide pri kr. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani knjiga: J. Brinar, čitanka za meščanske šole IV. del (Slovstvena čitanka). Cena je za sedanje razmere zmerna; pri poltrdi vezavi 17 Din., s platnenim hrbtom 19 dinarjev.

Strojepisni papir.
THE REX Co, Ljubljana

PERILO
za dame, gospode in deco, oprema za novorojenčke,
po najnižjih cenah pri:
A. Šinkovic nasl. K. Soss
Ljubljana, Mestni trg 19.

E. Adamič:
16 jugoslovanskih narodnih pesmi
II. del (mešani zbori)
je izšel
in se dobiva
v Zvezni knjigarni, Ljubljana
Marijin trg 8.
Cena Din 12·—.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Da, da on je dober dečko, ravno tak kot njegov oče, katerega sem nad vse spoštovala.«

Elen je zardela, ko je mati nadaljevala:

»Da, da, ljubi otrok, mnogo smo morali pretrpeti in prestati, dokler se ni Viljemu posrečilo, da si je z železno pridnostjo pridobil premoženje. Ti veš, da smo enkrat spadali k najstarejšemu škotskemu plemstvu. Po oni strašni katastrofi, ki je uničila življenje Viljemovega očeta, živimo pod meščanskim imenom Morris. Nihče ne misli na nas, sedaj smo izgubljeni, pozabljeni in dobro je tako, sedaj smo srečni.«

»Da mama, tako srečni! Samo nekaj me skrbi in vznemirja.«

»Na to sem pa res radovedna, ljuba Elen.«

»Poglej mama, Viljem je tako ljubeznjiv in dober, toda...« Elen je zardela pri teh besedah, kot je smehljaje opazila mati.

»Kaj pa, ljubi otrok?«

»Viljem je včasih tako čuden. Večkrat je tako raztresen in enkrat sem ga celo opazovala, ko je mrmral nerazumljive besede predse. Oh ta strah, ki sem ga takrat prestala! Oprostil se je sicer z nerazpoloženjem, toda jaz sem prepričana, da mu leži nekaj na srcu.«

»Elen«, je dejala mati očitajoče, »tega pa Viljem res ni zaslužil, da tako govoriš o njem. Jaz ga smatram za najboljšega in najplemenitejšega človeka.«

»Oh, mama, jaz tudi,« je odgovorilo mlado dekle, pri čemer so jo polile solze. »Toda vseeno bi rada vedela, zakaj izostaja Viljem včasih kar po cele noči. Oh, če bi se nahajal v slabi družbi, bi mi počilo srce.«

»Torej ljubosumnost«, si je mislila stara gospa, medtem ko je gladila hčerko po vročih licih.

»Pomiri se, otrok moj. Viljem ostane plemenit in dober, tudi če ostane kako noč v Londonu. On je še mlad in ima gotovo tudi prijatelje, dasi jih nikdar ne omeni.«

Elen je hotela ravno odgovoriti, ko je zazvonilo v veži.

»On je!« je veselo oskliknila deklica in kot veter je bila iz sobe, da bi sama odprla došlecu.

»Taka je ljubezen! Neizkušeni otrok si dela po nepotrebnem moreče skrbi. Táko je pač življenje in táko bo ostalo še po stoletjih...«

Elen je medtem stopila v predsobo.

»Počakajte, bom sama odprla!« je zaklicala služkinji, ki se je z dobrohotnim muzanjem takoj odstranila.

Dekle je odprlo vežna vrata. Visok, mlad mož je vstopil in jo strastno objel.

Dekle je potegnilo ljubimca v predsobo. Tukaj ga je nežno objela in mu ljubeče pogledala v oči:

»Kje si zopet tako dolgo ostal, ti grdi?« je dejala navidezno huda, medtem ko mu je ponudila svoje rožnate ustne k poljubu. »Mi čakamo že eno uro z večerjo nate, ti nezvesti!«

Goreče je poljubil ljubico in dejal:

»Elen, ljubica, nikar se ne jezi. Neka kupčijska zadeva me je zadržala, da nisem mogel priti preje.«

»Oh te neumne kupčije. Veš kaj, Viljem, pusti lov za dobičkom, saj si že dovelj premožen in...«

»... me hitro poroči, kajne, si hotela reči, ljubica?« se je šalil mladi mož. Njegov globoki, toda blagodoneči glas je bil za ušesa dekleta kot godba.

»Če me hočeš Viljem?« je šepetala. »Jaz nimam ničesar kot samo sebe in svojo vročo, zvesto ljubezen do tebe, ti edini, edinoljubljeni!«

»Srček moj in tvoja ljubezen je zame tako velik zaklad, da ga je vredna samo palača. Samo še eno leto, ljubica, potem postaneš moja sladka oboževana ženica in potem te bom zakopal v bogastvo in ti izpolnil vsako željo.«

»Jaz pa te zagotavljam, Viljem, da bi bila ob tvoji strani srečna v najrevnejši podstrešni sobici. Moja ljubezen velja tebi do poslednjega diha, še več, preko groba, v vso večnost.«

»Kje pa ste, otroci?« je sedaj poklicala mati.

Zardela se je iztrgala Elen iz objema ljubimca. Obadva sta se podala v stanovanjsko sobo, kjer je mladi mož pozdravil svojo teto z otroško ljubeznijo.

Kmalu so sedeli vsi trije okoli samovarja in Eline gibke ročice so pripravljale ljubljencu večerjo, mu nalile čaja in šele na večkratno nujno prošnjo je dekle mislilo tudi samo nase.

Med jedjo se ni mnogo govorilo; šele ko je Viljem porinil svoj krožnik v stran, je gospa Morris vprašala: »No, ljubi Viljem, kaj je novega v tvojem podjetju?«

»Nič posebnega, ljuba teta, saj veš, da se bavim sedaj samo z velikimi in popolnoma gotovimi kupčijami. Seveda mi tudi sedaj ostaja le malo prostega časa, toda upam, da se bo tudi to kmalu spremenilo.«

Stara gospa je vzela sedaj s sosednje mizice časopis:

»Elen, daj nam nekoliko čitati, kaj da se je zgodilo novega v našem svetovnem mestu. Viljem sliši to najraje iz tvojih ust.«

»Za politiko se mi vsi skupaj ne brigamo dosti,« je šaljivo dejala Elen; »začnimo torej z lokalno kroniko; dirkališče, nova poslopja, vse to ni posebno zanimivo. Ah!... Kaj je tukaj?«

»V Hyde-parku je bil najden mrtev eden najbolj poznanih londonskih žentelmenov, lord Bradson. Poleg njega je ležal samokres, s katerim je resrečnež brez dvoma v hipni potrtosti izvršil samomor. Najbrže so pognale lorda k temu obupnemu koraku velike izgube. Vendar pa se zdi njegovo dejanje prenagljeno, ker je pokojnik imel še velika posestva na Škotskem.«

»Lord Bradson?« je vzkliknila gospa Morris prestrašena.« To je vendar eden naših oddaljenih sorodnikov, Škot kot mi.«

»Kaj pa ti je Viljem?« je naenkrat boječe vzkliknila Elen, »kako pa vendar naenkrat gledaš?«

»Jaz?« je mirno odgovoril mladi mož. »Ti se motiš, otrok, to je bila pač svetloba svetiljke ,ki pada na moje obličje.«

Elen ni odgovorila ničesar, vendar je še vedno čutila strašno bojazen ,ki jo je prevzela, ko je videla, kako so oči ljubljenca naenkrat zableščale kot žareče oglje.

Zopet je vzela časopis v roke.

»Srašno... grozno! Samo poslušajte:

Zopet nov umor.

Danes ponoči so našli policijski stražniki na bregu Themse strašno razmesarjeno truplo nekega dekleta. Mrtvo dekle nosi tiste strašne vrezljaje kot pred nekaj tedni najdena ženska — žalibog jih na tem mestu ne moremo opisati. Prostitutka, za katero gre, neka gotova Kata Londsale, je, kakor so dognali detektivi, pred nekaj dnevi obrala nekega mornarja za vse njegove prihranke in se mu poleg tega še posmehovala.

Omenjeni mornar je bila takoj aretiran. Ker pa je dokazal, da se je omenjeno noč nahajal na krovu svoje ladje, je bil zopet izpuščen na svobodo. Neki stražnik je samo nekaj trenotkov pred zločinom pasiral mesto, kjer se je zgodil umor, pa ni našel ničesar sumljivega. Ko se je vrnil, je našel na cestnem tlaku krvavo truplo. Oblast mrzlično zasleduje nepoznanega morilca, da ga izroči v roke pravice!«

Elen je odložila časopis.

»Jaz ne morem nadaljevati. Groza nad tem strašnim dejanjem me je preveč razburila. Maj Bog, kakšen strašen zločin!... Kako le, da je mogel satanski morilec odnesti pete? Če bi nesrečnico umoril ogoljufani mornar, potem bi njegov zločin opravičevala besnost radi izgubljenega prihranka. Toda tajinstveni človek, ki hladnokrvno zakolje svojo žrtev in jo potem še tako strašno razmesari!... To je grozno!.. Kajne Viljem!«

Leta je pogledal na uro.

»Moj Bog, že deset je. Takoj moram iti. Zadnji čas je!«

Elen je naglo vstala.

»Kam greš, Viljem?« je vprašala vsa preplašena.

V neki lokal ob Londonskem mostu. Tamkaj me pričakuje nekaj gospodov, s katerimi moram urediti še neko kupčijo.«

»Za božja voljo!« je vsa prestrašena vzkliknila Elen, »ali nisi slišal Viljem, da se je strašni umor izvršil na bregu Themse; če hočeš priti k Londonskemu mostu, moraš vendar iti skozi razvpiti mestni okraj Withechaple! Oh, Viljem, ostani tukaj, drugače me bo konec od strahu!«

Elen je pristopila k ljubljencu in mu položila roko na ramo.

Tudi Viljem je vstal. V njegovih lepih moških potezah se je črtal nezapopadljiv izraz.

»Kajne Viljem, da ostaneš?« se je prilizovala Elen.

Če bi revica znala brati misli, ki so se podile za visokim čelom mladega moža. Kaj pač je mislil?

»Ha, če bi vedela... če bi vedela, da sem jaz onl, katerega goni strašna prisega od umora do umora... pahnila bi me od sebe. Oh, Elen, otrok ti čisti, ti niti ne slutiš, da je tvoj ljubimec morilec, ki sicer nastopa kot maščevalec, katerega pa njegova divja strast vrže v tako krvoločnost, da na strašen način razmesari svoje žrtve.«

MALI OGLASI

PRODAJA:

UNIVERSALNI STROJ na roko in pogon, 1 trakasta žaga in bencinmotor 3½PH. Naslov: Rud. Knez, Radeče pri Zidanem mostu. 682

DVA SODA, dobro ohranjena od 16.60 in 25.50 hl v restavraciji na kolodvoru v Trbovljah. 679

RADI OPUSTITVE male vinske trgovine še ostalo dobro štajersko staro prvovrstno vino po lastni ceni. Odstopim eventuelno tudi klet proti mali odškodnini. Vpraša se Slomškova ulica 4, II. nad. Fran Remic. 677

VINSKE SODE iz klanega hrastovega lesa od 8 do 10 kron za 1 l proda na vagone Milovan Mikloševac, Novi Sad. 639

SLUŽBE:

KONTORISTINJA z večletno prakso išče primernega mesta za takoj. Ceni. ponudbe prosi pod šifro: »Vestna« na upravo lista. 688

UČITELJ trgovske šole poučuje nemščino, zgodovino in zemljepisje. Pismene ponudbe pod »Doktor« na upravo lista. 687

IZPRAŠAN KURJAČ, ki bi rad napravil tudi 6 mesečno prakso kot strojnik, išče službe v kaki tovarni ali kakem večjem obratu — nastop lahko takoj. Ponudbe na upravo lista pod »Strojnik«. 686

MLADENIČ, invalid star 27 let se želi izučiti za krojača. Cenjene ponudbe in pogoje prosi na naslov: Stanislav Žagar, Damelj, p. Vinica, Dolenjsko. 670

GOSPODIČNA želi premeniti dosedanje pisarniško mesto, najraje kam izven Ljubljane, tudi na deželo. Ima več let pisarniške prakse. Ceni. ponudbe prosi pod šifro »Zanesljiva« na upravo lista. 665

RAZNO:

LEPO OPREMLJENA SOBA s posebnim vhodom za dva gospoda v sredini mesta. Naslov pove uprava lista. 685

TRGOVCI in konsumna društva se opozarjajo, da se pri nakupu sira obrnejo na tvrko *Albin Turk, Ljubljana, Prešernova ul. 48*, katera ima ementalski, holandski in pol ementalski sir vedno na zalogi po najnižjih cenah. 681

V NAJEM se vzame takoj trgovski lokal eventuelno z gostilno in inventarjem kje na deželi ali blizu mesta na kakem prometnem kraju. Cenjene ponudbe na upravo lista pod »lokal«. 629

Razno perilo za dame, gospode in deco priporoča tvrdka A. & E. Skaberne, Ljubljana, Mestni trg 10.

Apno neugašeno, Ia kvalitete nudi več vagonov po zmerni ceni tvrdka Miloš Regovc apnenec Jesenice.

Gradbeno podjetje Ing. Dukić & drug Ljubljana, Bohoričeva ul. 20. se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Ovratnike, zapestnice srajce, batist-bluze, kakor druge pralne obleke, pere in svetlolika tovarna J. Reich, Ljubljana. Sprejemališče: Šelenburgova ul. 5. Podružnice: Maribor, Zagreb, Kočevje, Novo mesto.

Za naše malčke!

Najcenejše in najhvaležnejše darilo našim malim je:

MOJ ZVERINJAK knjiga s 45 slikami in k tem spadajočim besedilom, za pouk in kratek čas K 20·—

MOJI LJUBCKI živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu K 32·—

MLADI SLIKAR 10 tiskanih predlog za pobarvanje z akvarel-barvami ali pastel-barvniki K 12·—

ČRNI PETER staroznana, vesela družabna igra za zimske večere. 1 igra K 12·—

Vse se dobi v **Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 8.**

Enkratna objava 1½ din.

Priporočajo se sledeče tvrdke:

ŠPEDICIJE:
Orient, d. d. Ljubljana, Sodna ul. 3, tel. 463.
Balkan, d. d. Ljubljana, Dunajska c.

VELETRGOVINA VINA:
Restavracija »Zlatorog«, Ljubljana, Gosposka ulica.

FOTOGRAFSKI ATELIJE:
Kunc Franc, Ljubljana, Wolfova ul. 6. Prvi domači zavod za povečanje slik.

KNJIGARNA:
Zvezna knjigarna, Ljubljana, Marijin trg 8.

MANUFAKTURE:
F. Ostrelič, Ljubljana, Vegova ulica št. 12. V bližini državne realke.
Franc Brumat, Ljubljana, Mestni trg 25/I.

TRGOVINA BOMBAŽA: SUKANCA ITD.:
Karl Prelog, Ljubljana, Stari trg 12.

PARNA PEKARNA:
Jakob Kaučič, Ljubljana, Gradišče.

PAPIRNA TRGOVINA:
I. Gajšek, Ljubljana, Sv. Petra c.

SLAŠČIČARNA:
Kalaš, Ljubljana, Židovska ul.

KAVARNE:
»Central«, Ljubljana, poleg ljubljanega mosta, Štefan Mikolič.
JADRAN, Breg, vsak dan koncert.

TRGOVINA Z ZLATNINO IN SREBRNINO:
Ivan Pakiž, Ljubljana, Stari trg 20.

KAMNOLOM IN OPEK. STROJI:
Kleemanns ver. Fabriken, Obertürkhem und Faurndau.

Produktivna zadruga pleskarjev, sobo- in črkoslikarjev, reg. z. o. z., Ljubljana, Gosposka ul. 4.

VLIVANJE VSAKOVRSTNIH KOVIN:
Pezdirnik & Cie, Ljubljana — Zg. Šiška.

STAVBNO IN UMETNO TESARSTVO:
Jakob Pavlič, Domžale.

ŠPECIJALNA KROJAČNICA ZA DAME IN GOSPODE
S. Potočnik, Šelenburgova ulica 6/I.

KONFEKCIJSKE TRGOVINE:
J. Maček, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 3.

P. n. gospodinje, šivilje, krojače, čevljarje, in sedlarje opozarjamo, da se dobijo zopet najboljši šivalni stroji

„Gritzner"

v vseh **opremah** materijal predvojni. cene **najnižje** edino le pri

Josip Petelincu

Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7.

Pouk v vezenju brezplačen!

Istotam igle, olje, vse nadomestne dele za vse **sisteme šivalnih strojev** in koles. — Potrebščine za **šivilje, krojače, čevljarje, brivce, sedlarje**, toaletno modno blago, **srajce, kravate, ščetke, palice.**

Galanterija, gumbi, na veliko in malo!

Najnižje cene! Točna postrežba!

ADVOKAT **dr. JAKOB MOHORIČ** je otvoril odvetniško pisarno v hiši Zadružne gospodarske banke na Miklošičevi cesti II. nadstropje v LJUBLJANI.

Suhe gobe in kumno kupuje Sever & Co., Ljubljana Wolfova ulica 12.

Maraskino Morpurgo. Čašica tega delikatnega likera je nepopisen užitek!

Priporočamo:

Cognac Dalmatia Medicinal

in druge izbrane likerje, žganja, ekstrakte in sirupe.

Prva dalmatinska odlikovana parna destilacija

V. MORPURGO, SPLIT

Zastopnik: Adolf Kordin, Ljubljana, Beethovnova ulica 9.

Išče se lokal v Ljubljani

primeren za kako trgovino, na razmeroma prometnem kraju. Ponudbe pod „lokal" na upravo lista.

Rogaška Slatina - zimska sezona.

November – marec.

Zdravilišče otvorjeno celo zimo.

Zdravljenje želodčnih, črevesnih in živčnih bolezni.

Podrobna pojasnila daje

RAVNATELJSTVO.

Pred nakupom si oglejte mojo zalogo usnjenih suknjičev

v črni in rjavi barvi, katere izdelujem iz usnja, specijelno za te strojenega. Vzorci usnja na zahtevo zastonj in franko!

Konfekcijska industrija DRAGO SCHWAB

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3.

V zalogi vseh vrst sukna, obleke, zimniki, površniki, dežni plašči, športne čepice, perilo itd. — LASTNI MODNI SALON.

Novootvorjena veletrgovina usnja JAKOB DEUTSCH in DRUG ZAGREB, Martićeva 10. (Jurišićeva ul.) Telefon 3-63.

Priporoča z najsolidnejšo postrežbo svoja bogata skladišča vseh vrst tu- in inozemskih izdelanih kož. Kupuje po najboljši ceni vsako množino surovih kož.

Glavni in odgovorni urednik Zorko Fakin. Izdaja »Jugoslov. novinsko d. d.«, Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.